

Social return in het mkb vereist creativiteit

Op papier biedt de nieuwe Aanbestedingswet meer kansen voor het mkb. In de praktijk hebben kleine bedrijven de grootste moeite deel te nemen aan aanbestedingen, vooral als *social return* daarbij een rol speelt. Lector Gert Walhof en docent Marius van der Woude vinden dat mkb-bedrijven met aantoonbare ervaring grotere kansen moeten krijgen.

inspanningsverplichting worden opgenomen, zijn dan het middel.

Ver-van-mijn-bedshow

Een groot deel van de bedrijven in ons land behoort tot het mkb. Het is voor overheidsorganisaties daarom belangrijk om ook deze bedrijven kansen te bieden deel te nemen aan aanbestedingen. In de nieuwe Aanbestedingswet is uitdrukkelijk geprobeerd de positie van het mkb te versterken. In de praktijk blijkt dat het midden- en kleinbedrijf er moeite mee heeft om deel te nemen aan aanbestedingen in het algemeen en aan die met SROI in het bijzonder. De eisen die in een aanbesteding op het gebied van SROI gelden, zijn in veel gevallen een ver-van-mijn-bedshow.

Zelfs bedrijven met een sociale inborst kunnen vaak niet aantoonbaar voldoen aan de eisen van SROI. Neem een drukkerij met zo'n tien personeelsleden, van wie twee met een arbeidshandicap die al twee jaar in dienst zijn. Wat moet je dan met de SROI-eis dat minimaal 5 procent van de waarde van de opdracht ingevuld moet worden door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt? Dat geldt dus niet voor de twee werknemers met een arbeidshandicap, want die zijn al gere-integreerd.

Creatieve invulling

Uit onderzoek van de Hanzehogeschool Groningen blijkt dat het mkb baat heeft bij mogelijkheden om te komen tot een creatieve invulling van SROI. Zo'n invulling creëert duidelijk kansen. Een regionale accountant die inschrijft op een aanbesteding van een gemeente kan misschien best mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt helpen bij het optimaal gebruikmaken van subsidiemogelijkheden en fiscale faciliteiten, terwijl het erg moeilijk is om bij het controlewerk in het kader van de opdracht mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt in te zetten.

Overheidsinkopen moeten echter op zijn minst voldoen aan de eisen die van rechtswege worden gesteld aan aanbestedingen. Een randvoorwaarde voor de invulling van een eis, dus ook een eis op het gebied van SROI, is dat die in redelijke verhouding staat tot het voorwerp van de opdracht. De fraaie SROI-invulling van de accountant hierboven voldoet hier niet aan. Geke Werkman en Anke Hornstra hebben dit in het artikel *Social Return, mkb en het proportionaliteitsbeginsel: een goede verhouding?* overtuigend aangetoond (Tijdschrift Aanbestedingsrecht, augustus 2013).

Maar niet beginnen aan zo'n creatieve invulling dus? Dat valt wel mee. De meeste ruimte voor een vrijere interpre-

Sociale doelstellingen vormen een steeds belangrijker element van het inkoopvak in de publieke sector. De overheid heeft met inkoop haar eigen maatschappelijke en sociale doelen. Duurzaamheid is zo'n doel. En als mensen buiten het normale arbeidsproces vallen, dan kan de publieke sector met haar inkoopkracht proberen hen via aanbestedingen te laten participeren. Social Return On Investment (SROI) wordt dit ook wel genoemd: via aanbestedingen zorgen dat mensen met afstand tot de arbeidsmarkt kunnen re-integreren.

Ook de nieuwe Participatiewet beoogt een soortgelijk doel: hoe komen mensen met een arbeidsbeperking (weer) aan de slag? De politiek stelt in dit geval eisen aan het bedrijfsleven: ondernemingen van een bepaalde grootte moeten extra inspanningen leveren en meer mensen met een arbeidsbeperking in dienst nemen. Lukt dit niet op vrijwillige basis, dan is een verplicht quotum van 5 procent de stok achter de deur. De Participatiewet dwingt de overheid om nog meer werk te maken van SROI. Aanbestedingen, waarbij SROI in de vorm van een contractvoorwaarde, gunningscriterium of

Auteurs

Marius van der Woude
Functie: docent facility management en inkoopmanagement
Organisatie: Instituut voor Facility Management van de Hanzehogeschool Groningen

Gert Walhof
Functie: lector inkoopmanagement
Organisatie: Instituut voor Facility Management en verbonden aan het Kenniscentrum Ondernemerschap van de Hanzehogeschool Groningen

tatie van 'redelijke verhouding' lijkt te ontstaan bij meervoudige en enkelvoudige onderhandse aanbestedingen. Er is echter nog geen jurisprudentie waarin dit is getoetst.

Goede interactie

Om in aanmerking te komen voor een opdracht moet de mkb'er wel bij de aanbestedende organisatie in beeld zijn. Belangrijk is daarom de mogelijkheid om bedrijven met aantoonbare activiteiten op het terrein van SROI een grotere kans te geven op een plaats op een shortlist. De bedrijven kunnen op basis van onder meer sociale criteria een plaats op zo'n lijst verdienen. Het gros van de opdrachten waar het mkb mee te maken krijgt, zijn enkelvoudige of meervoudige onderhandse aanbestedingen. Het is voor de mkb'er van vitaal belang op zo'n lijst te komen.

Als een van de belangrijke criteria voor plaatsing op zo'n lijst het sociale karakter is, dan biedt dit aanbestedende organisaties volop mogelijkheden een belangrijke leveranciersgroep hiervoor te belonen en daarnaast de eigen doelstellingen op het terrein van social return te bereiken. Het spreekt vanzelf dat daarvoor wel heldere criteria en een goede communicatie nodig zijn. Wat moet je doen om op de shortlist te komen, hoe transparant zijn de criteria? Ga daarbij in overleg met de markt en betrek ook het mkb bij het opstellen van die criteria.

Aanbevelingen

Een belangrijke conclusie uit het onderzoek van de Hanzehogeschool Groningen is dat bij succesvol aanbesteden met SROI een goede interactie tussen aanbestedende diensten en potentiële leveranciers cruciaal is. Vijf aanbevelingen uit het onderzoek zijn:

- Bepaal in welke aanbestedingen SROI een rol speelt en formuleer een uniforme aanpak.
- Houd hierbij rekening met het doelgroepenbeleid en maak de praktische vertaling: welke opdracht is geschikt voor welke doelgroep?

- Gebruik de best practices bij leveranciers en benut de ruimte voor een creatieve invulling van social return.
- Geef duidelijk aan hoe wordt gemeten of de gemaakte afspraken worden ingevuld en wat de sancties zijn bij het niet nakomen van afspraken.
- Informeer ondernemers over de aanpak van SROI binnen aanbestedingen, waar ze terecht kunnen met vragen, maar ook over de subsidiemogelijkheden die er zijn als mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt worden ingezet.

Een volledige lijst met aanbevelingen voor aanbesteders en mkb'ers is te vinden op www.hanze.nl/socialreturn.

PROJECT SOCIAAL IN BESTEK

Bedrijven in het mkb willen hun concurrentiepositie verbeteren door beter in te spelen op de eisen op het gebied van Social Return On Investment in aanbestedingen. Vaak ontbreekt echter de kennis. Deze constatering van MKB-Noord vormden de basis voor het onderzoeksprogramma 'Sociaal in Bestek' van de Hanzehogeschool Groningen. Daarbij is intensief samengewerkt met bedrijven en met inkoopers bij (semi)overheidsorganisaties in Noord Nederland. Het project werd afgesloten met een congres.

Zelfs bedrijven met een sociale inborst kunnen vaak niet aantoonbaar voldoen aan de eisen van SROI